

Η επισφαλής προοπτική του άρθρου 6 της Συμφωνίας του Παρισιού

Description

Georg Zachmann*

Η συμφωνία για ένα παγκόσμιο πλαίσιο για την εμπορία άνθρακα θα μπορούσε να ολοκληρώσει την παγκόσμια αρχιτεκτονική για το κλίμα, αλλά οι κίνδυνοι είναι σημαντικοί.

Η διεθνής διαδικασία συντονισμού για την καταπολέμηση της υπερθέρμανσης του πλανήτη αντιμετωπίζει προβλήματα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι πιθανό να αποχωρήσουν εκ νέου από τη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, ωθώντας την πολυμέρεια και την τάξη πραγμάτων βάσει κανόνων, σε βαθύτερη κρίση. Οι συνολικές εκπομπές παγκοσμίως συνεχίζουν να αυξάνονται. Οι ανεπτυγμένες χώρες αισθάνονται πιο άμεσα το βραχυπρόθεσμο κόστος των πολιτικών απαλλαγής από τον άνθρακα.

Η κύρια ελπίδα παραμένει η τεχνολογία που θα μειώσει το κόστος της απαλλαγής από τον άνθρακα, διευκολύνοντας τους συμβιβασμούς σε παγκόσμιο πλαίσιο. Όμως το στοίχημα της τεχνολογίας είναι ριψοκίνδυνο, και χωρίς μια λειτουργική αρχιτεκτονική για τον διεθνή συντονισμό των προσπαθειών για την άμβλυση του προβλήματος, μπορεί να μην αποδώσει.

Η χρηματοδότηση της κλιματικής αλλαγής έχει επίσης πρόβλημα. Αυτό ήταν και το μεγάλο θέμα της παγκόσμιας διάσκεψης κορυφής για το κλίμα το 2024 (COP29) στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν, αλλά τα ποσά που προτάθηκαν (και τα κριτήρια για τον τρόπο

διάθεσής τους), απέχουν πολύ από τα όρια που απαιτούνται για την ενθάρρυνση επαρκών μέτρων στον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Όμως, μια κατάληξη συμφωνίας στο Μπακού θα μπορούσε, ωστόσο, να έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο: η ολοκλήρωση, μετά από σχεδόν μια δεκαετία, των διαπραγματεύσεων για το άρθρο 6 της Συμφωνίας του Παρισιού. Το άρθρο αυτό κωδικοποιεί το διεθνές εμπόριο άνθρακα. Σύμφωνα με το άρθρο 6.2, οι χώρες μπορούν πλέον να συμφωνήσουν να μεταφέρουν σε άλλες χώρες τις πλεονάζουσες μειώσεις εκπομπών τους – νοουμένου ότι υπερβαίνουν τους κλιματικούς τους στόχους. Οι μεταφορές αυτές γίνονται συνήθως με αντάλλαγμα κάποια οικονομική ανταπόδοση. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 6.4 της Συμφωνίας του Παρισιού, οι εταιρείες μπορούν να πιστοποιούν αποτελέσματα μείωσης των εκπομπών σε μια χώρα και να μεταφέρουν τις εν λόγω πιστώσεις για συμμόρφωση σε άλλες χώρες. Οι χώρες-αγοραστές θα μπορούν πλέον να θεσπίσουν κανόνες σχετικά με τους τύπους των αποτελεσμάτων μείωσης των εκπομπών άλλων χωρών που θα αποδέχονται και τον τρόπο χρήσης τους.

Αυτό το «εμπόριο» μειωμένων εκπομπών θα μπορούσε, ανάλογα με τον τρόπο χρήσης του, είτε να καταστρέψει είτε να ολοκληρώσει την παγκόσμια αρχιτεκτονική του κλίματος.

Από τη θετική πλευρά:

Το καλά εφαρμοσμένο διεθνές εμπόριο διοξειδίου του άνθρακα μπορεί να εξοικονομήσει πολλά χρήματα (250 δις. Δολάρια ανά έτος σύμφωνα με την προεδρία της COP29). Οι εκπομπές θα μπορούσαν τώρα να μειωθούν πολύ φθηνότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. με την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο μείγμα ηλεκτρικής ενέργειας), από ό,τι κοστίζει η εξάλειψη των υπόλοιπων εκπομπών σε ορισμένες πλούσιες χώρες (π.χ. κατασκευή σταθμών παραγωγής ενέργειας από υδρογόνο που λειτουργούν μόνο για λίγες ώρες). Συνεπώς, ένας ισχυρός μηχανισμός που θα βασίζεται στο άρθρο 6, θα επέτρεπε ταχύτερες μειώσεις των εκπομπών, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Μια ισχυρή ρύθμιση εμπορίας θα οδηγούσε επίσης σε σύγκλιση του κόστους μείωσης των εκπομπών (σιωπηρές τιμές άνθρακα) μεταξύ των εμπορικών εταίρων. Αυτό θα μπορούσε να καταστήσει περιττές τις δύσκολες πολιτικές διαρροής (δηλ. πολιτικές αποζημίωσης της βαριάς βιομηχανίας για το κόστος άνθρακα, ώστε να αποτραπεί η μετεγκατάσταση εκεί όπου δεν υπάρχει κόστος άνθρακα).

Η αξία των ξένων μονάδων μείωσης των εκπομπών θα αξιολογείται σε σχέση με τους

στόχους των αγοραστών χωρών. Μονάδες από χώρες με αδύναμους στόχους θα έχουν πολύ μικρότερη αξία από εκείνες που θα προέρχονται από περισσότερες χώρες με αυστηρότερους στόχους. Ένας καλά σχεδιασμένος μηχανισμός αγοράς θα αντικατοπτρίζει αυτό το γεγονός και θα αυξάνει την πίεση στις χώρες να αυξήσουν τους στόχους τους.

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αν γίνει σημαντικός αγοραστής ξένων μονάδων μείωσης των εκπομπών, η επιρροή της στον καθορισμό της παγκόσμιας πολιτικής για το κλίμα θα αυξηθεί σημαντικά. Η ΕΕ, μαζί με φιλόδοξους εταίρους, θα μπορούσε ακόμη και να εφαρμόσει ένα κοινό σύστημα αγοράς δικαιωμάτων που θα λειτουργούσε ως χρυσό πρότυπο με το οποίο θα συγκρίνονταν άλλες προσεγγίσεις.

Όσον αφορά τους κινδύνους:

Η αποδοχή σημαντικών μεταφορών μειωμένων εκπομπών μεταξύ χωρών, συνεπάγεται διαρθρωτικό κίνδυνο για την παγκόσμια κλιματική αρχιτεκτονική. Οι αγοραστές μονάδων μείωσης των εκπομπών θα αναζητήσουν τον φθηνότερο δυνατό τρόπο για να ικανοποιήσουν τη ζήτησή τους. Αυτό θα δώσει κίνητρα στους μεσάζοντες να βρουν παραθυράκια για να επωφεληθούν από υπερβολικά κέρδη αρμπιτράζ, υπονομεύοντας ενδεχομένως την ακεραιότητα του συστήματος. Για παράδειγμα, επιτρέποντας τη χρήση πιστωτικών μονάδων για προσωρινή αναδάσωση στο σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ ή ακόμη και για την εκπλήρωση της συνολικής δέσμευσης της ΕΕ για το κλίμα, θα μπορούσε τελικά να οδηγήσει σε υψηλότερες αντί για χαμηλότερες εκπομπές, και θα μπορούσε να ενθαρρύνει άλλους να ακολουθήσουν το παράδειγμα, καταστρέφοντας τελικά ολόκληρη την αρχιτεκτονική.

Υπάρχει ο κίνδυνος η αβέβαιη προοπτική «φθηνών» μειωμένων εκπομπών από άλλες χώρες να αποτρέψει τις επενδύσεις σε εγχώριες δράσεις μείωσης των εκπομπών στην ΕΕ. Επιπλέον, οι χαμηλότερες τιμές άνθρακα στην ΕΕ χάρη στις εισερχόμενες πιστώσεις μπορεί να καθυστερήσουν τις επενδύσεις στην καινοτομία για τομείς που είναι δύσκολο να περιοριστούν.

Συνεπώς, η ΕΕ αντιμετωπίζει μια σύνθετη άσκηση εξισορρόπησης για να καθορίσει πώς θα χρησιμοποιήσει αυτό το νέο εργαλείο. Θα μπορούσε να εισαγάγει ένα υπερβολικά περιοριστικό ή πολύπλοκο σύστημα που θα απέτρεπε σε μεγάλο βαθμό την εμπορία. Ή θα μπορούσε να προσπαθήσει να σχεδιάσει έναν πιο ευέλικτο μηχανισμό. Όμως, το τελευταίο ενέχει τον κίνδυνο να καταλήξουν να πιστοποιούνται πάρα πολλά δικαιώματα από την ΕΕ, υπονομεύοντας την ακεραιότητα των δικών της εργαλείων απεξάρτησης από τον άνθρακα και τελικά ακόμη και της παγκόσμιας αρχιτεκτονικής.

Οποιοδήποτε σύστημα πρέπει να είναι ανθεκτικό και με γρήγορο και αποτελεσματικό μηχανισμό αυτοδιόρθωσης. Θα πρέπει να ενθαρρύνει τις χώρες-πωλητές να αυστηροποιούν τις δικές τους δεσμεύσεις και να τις τιμωρεί για την αποτυχία των στόχων τους. Η λογιστική μονάδα δεν θα πρέπει να είναι τα μεμονωμένα αντισταθμιστικά στοιχεία, αλλά τα μερίδια στον προϋπολογισμό άνθρακα μιας χώρας.

Το ζήτημα της προσέγγισης της ΕΕ για την εφαρμογή του άρθρου 6 – και αν ακόμη θα θέλει να συμμετάσχει στο άρθρο 6 – δεν είναι επομένως ένα τεχνικό ζήτημα, αλλά μια εξαιρετικά στρατηγική απόφαση. Η ΕΕ πρέπει να σταθμίσει προσεκτικά την απάντησή της.

**Georg Zachmann είναι Ανώτερος Ερευνητής στο Bruegel. Το άρθρο δημοσιεύθηκε αρχικά από το Bruegel – <https://www.bruegel.org/first-glance/precarious-promise-paris-agreements-article-6>*